

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้า การพัฒนาห้องสมุด โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้หลักวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้สรุปผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า
 - 2.1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล
 - 2.2 ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า
 - 2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.4 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผล
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจำนวน 4 คน และผู้ศึกษาค้นคว้า
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน นักเรียนจำนวน 90 คน
3. ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามวงจร PAOR ของมหาวิทยาลัย Dcakin โดยดำเนินการเป็น 2 วงรอบ ดังนี้ คือ

3.1 การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดระยะเวลา การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแผนในการพัฒนา ประกอบด้วย โครงการปรับปรุงโครงสร้าง การบริหารงานห้องสมุด โครงการปรับปรุงทรัพยากรสารสนเทศ โครงการจัดกิจกรรมสนับสนุน การเรียนรู้และกิจกรรม เพื่อนำมาใช้ในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องสมุด

3.2 การปฏิบัติการ (Action) เป็นการนำเอาแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่วางไว้มา ดำเนินการ

3.3 การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกต จดบันทึก และเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างปฏิบัติ และหลังปฏิบัติ

3.4 การสะท้อนผล (Reflection) เป็นการจัดข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดระบบหมวดหมู่ และกลุ่มผู้ร่วมศึกษากันพิจารณา วิเคราะห์ ข้อมูล เพื่อหาแนวทางพัฒนาต่อไปในรอบที่สอง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้คือ

1. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม เพื่อสำรวจปัญหา ความต้องการและแนวทางการดำเนินงาน
2. แบบสังเกต (Observation) เป็นแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้สังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า พฤติกรรมการดำเนินงาน
3. แบบบันทึก เป็นแบบบันทึกพฤติกรรม ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ระหว่างการประชุมปฏิบัติการ
4. แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการ เพื่อบันทึกความต้องการของนักเรียนก่อนปฏิบัติการและการแสดงความคิดเห็นหลังปฏิบัติการ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับการสัมภาษณ์ และใช้คำร้อยละ ค่าเฉลี่ย สำหรับเครื่องมือที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมด
2. อ่านศึกษาทำความเข้าใจกับข้อมูลทั้งหมด

3. จัดจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน
4. หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย สำหรับเครื่องมือที่เป็นรายการตรวจสอบ
5. สรุปประเด็นและอภิปรายร่วมกันของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า

สรุปผล

จากผลการศึกษาค้นคว้า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารและการจัดการ

การบริหารและการจัดการอย่างมีระบบ

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ก่อนการดำเนินการศึกษาค้นคว้า สภาพการดำเนินการของห้องสมุด ไม่มีระบบการบริหารและการจัดการอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนวิเคราะห์ได้จากผลของการประเมินมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ พอใช้ และต้องปรับปรุงและจากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ผลปรากฏว่าอยู่ในสภาพที่ไม่น่าพอใจ ยังไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของห้องสมุด การวางแผนโครงการต่างๆ ในแต่ละปีการศึกษาที่เป็นแผนงานที่ไม่ได้ดำเนินไปตามที่วางไว้ เพราะข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ และตัวบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุด ก็ไม่ได้มีการวางแผนงานโครงการร่วมกัน

หลังจากที่ได้ศึกษาค้นคว้า โดยการจัดทำโครงการพัฒนาโครงสร้างห้องสมุดด้านการบริหารจัดการ ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ร่วมกันวางแผนงานโครงการได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กำหนดเป้าหมายการดำเนินการห้องสมุดไว้อย่างชัดเจน และภาระหน้าที่ที่จะต้องกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ได้ร่วมกันกำหนดแผนงาน โครงการของห้องสมุด และออกแบบประเมินห้องสมุดหลังจากที่ได้ดำเนินการตามแผนงานโครงการแล้วผลที่ได้จากการทำโครงการปรับปรุงโครงสร้างห้องสมุดก็คือ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดจำนวน 4 คน ทุกคนได้ร่วมกันระดมความคิดในการวางแผนงาน โครงการ โดยการศึกษาจากเกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียน ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ ได้รูปแบบการประเมินและรูปแบบการรายงานผลการดำเนินการห้องสมุด ทุกรายการกำหนดเป็นรูปแบบที่ชัดเจน ผู้ปฏิบัติหน้าที่เข้าใจในรูปแบบและทิศทางการดำเนินงาน ซึ่งก่อนหน้าที่ไม่ได้มีการวางรูปแบบไว้เช่นนี้จากการดำเนินการดังกล่าวทำให้ห้องสมุดมีแนวทางที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เปรียบเสมือนมีคู่มือในการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

มีการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศให้เพียงพอและเป็นปัจจุบัน

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่าก่อนการศึกษาค้นคว้าสภาพของทรัพยากรสารสนเทศต่างๆ ของห้องสมุดอยู่ในสภาพที่ไม่น่าพอใจ และไม่เป็นระเบียบเท่าที่ควร เช่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาทรัพยากรที่มีคุณภาพและทันสมัยตรงตามหลักสูตรและความต้องการของครูและนักเรียน สภาพการดำเนินการก่อนการศึกษาค้นคว้า การจัดหาไม่ได้คำนึงถึงหลักสูตร และความต้องการของนักเรียน จัดหาให้ได้ตามจำนวนเท่านั้นตามงบประมาณที่จัดให้ ด้านการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการ ก่อนการดำเนินการก็ไม่ได้มีการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการเรียกว่าเพิ่งจะเริ่มดำเนินการ การจัดทำทะเบียนก็เช่นเดียวกัน ทะเบียนทรัพยากรสารสนเทศยังไม่เป็นระเบียบระบบเท่าที่ควร วัสดุครุภัณฑ์บางประเภทยังหาที่มาที่ไปไม่ได้ ในเรื่องของการจัดทำหมวดหมู่และเครื่องมือสืบค้นก็เช่นเดียวกัน ความเป็นระเบียบระบบก็ยังมีไม่มาก สรุปภาพรวมแล้วว่าการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การสำรวจความต้องการของผู้บริหาร การจัดทำเครื่องมือสืบค้น การจัดทำทะเบียนเครื่องมือสืบค้น การจัดทำหมวดหมู่และเครื่องมือสืบค้น อยู่ในสภาพที่ไม่น่าพอใจของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นระบบ ไม่คล่องตัว

หลังจากที่ได้มีการศึกษาค้นคว้า โดยการจัดทำโครงการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ผลจากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ร่วมกันดำเนินการตามรูปแบบและมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน ให้ได้มาตรฐานอยู่ในเกณฑ์ดีและดีมาก โดยมีการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการ และจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัยตรงตามความต้องการของครูนักเรียนภายใต้ขีดจำกัดของงบประมาณแต่ละปีการศึกษา และตามความจำเป็นเร่งด่วน หนังสือตำราใดที่ห้องสมุดจำเป็นต้องมี ก็จัดหาให้ครบถ้วนตามความจำเป็น แม้จะไม่สมบูรณ์ร้อยเปอร์เซ็นต์ก็ได้ส่วนที่จำเป็นต้องใช้ ต้องมีด้านการจัดทำเครื่องมือสืบค้น ลำดับแรก ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ระดมสรรพกำลังจากสมาชิกชุมนุมห้องสมุด ร่วมกันจัดทำบัตรรายการ จัดทำทะเบียนจัดทำหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท ทุกชนิดที่มีอยู่ การดำเนินการดังกล่าวมีผลทำให้ทรัพยากร สารสนเทศมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม ง่ายต่อการสืบค้นข้อมูล มีความสะดวกในการตรวจสอบ หรือประเมินผลการดำเนินงาน มีการดำเนินการจัดหางบพิเศษเพื่อให้ได้โปรแกรมการใช้ห้องสมุดและเครื่องมือการสืบค้นที่ทันสมัย ซึ่งทำให้ภาพรวมของการดำเนินการห้องสมุดมีศักยภาพเพิ่มขึ้นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีความสุขกับการให้บริการ ผู้ใช้บริการมีความสะดวก มีความสุขในการใช้เวลาว่างจากการเรียนการสอน มาใช้บริการห้องสมุดมากขึ้น

3. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม

การจัดบริการห้องสมุดอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่าก่อนการดำเนินโครงการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม สภาพการดำเนินงานห้องสมุด ด้านการให้บริการ อยู่ในสภาพที่ไม่น่าพอใจ ไม่ได้มีการวางรูปแบบการให้บริการ การยืม การส่งคืน ยังไม่เป็นระเบียบเท่าที่ควร ห้องสมุดยังไม่มีเอกสารแนะนำการใช้ห้องสมุด ไม่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการใช้ห้องสมุดที่เป็นอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี ด้านการดำเนินการห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ ไม่จัดทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงตามหลักสูตร และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ไม่ได้จัดทรัพยากรสารสนเทศสอดคล้องกับการเรียนทุกช่วงชั้น ทำให้การดำเนินการห้องสมุด ไม่สอดคล้องเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปฐพีการศึกษาด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายสภาพก่อนการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ห้องสมุดไม่ได้ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามโครงการในพระราชดำริฯ การประกวดขยอดนักอ่าน การจัดมุมหนังสือที่น่าสนใจ นิทรรศการหนังสือที่ควรรู้จักและน่าพอใจ

หลังจากการศึกษาค้นคว้า โดยดำเนินโครงการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม พบว่าผู้ศึกษาค้นคว้า และผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้ร่วมกันดำเนินโครงการโดยจัดการบริการห้องสมุดอย่างเป็นระบบ เปิดให้บริการตลอดเวลา บริการการยืม – ส่งคืนหนังสือ กลุ่มมือการใช้ห้องสมุด นิทรรศการที่ส่งเสริมการอ่าน การใช้ห้องสมุด มุมอ่านหนังสือที่สบายบริการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้ใช้บริการห้องสมุด ได้รับการบริการตรงตามวัตถุประสงค์ และเป็นที่น่าพอใจ

ด้านการดำเนินการห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ พบว่าหลังจากที่ได้ดำเนินการจัดทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงตามหลักสูตร และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ตรงตามหลักสูตรหลากหลายชั้น ผู้สอนสามารถมอบหมายให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดได้ดีขึ้น มีความสะดวกในการสืบค้นมากขึ้น

ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย พบว่าหลังจากที่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ทำให้นักเรียนได้มีกิจกรรมเกี่ยวกับห้องสมุดมากขึ้น รับประทานอาหารด้านความรู้ต่างๆ มากมาย จากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามโครงการพระราชดำริฯ โครงการประกวดขยอดนักอ่าน การจัดนิทรรศการหนังสือ การจัดสัปดาห์หนังสือ ส่งผลให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดอย่างหลากหลายได้ทั้งความรู้ และการปลูกฝังในเรื่องรักการอ่าน การศึกษาหาความรู้ ความสนุกกับการเรียน การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต สิ่งทั้งหมดนี้ ถือว่าเป็นความสำเร็จในการดำเนินโครงการและการศึกษาค้นคว้า

อภิปรายผล

1. ด้านการบริหารและการจัดการ

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่าก่อนที่จะมีการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการห้องสมุด ปรากฏว่าการบริหารจัดการตามรูปแบบตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน มีผลไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะไม่ได้มีการจัดระบบการบริหารจัดการที่เป็นรูปแบบที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานแต่อย่างไร ไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์แผนงานโครงการก็ไม่ได้ดำเนินการตามที่วางไว้ การประเมินและการรายงานก็ไม่เป็นรูปแบบที่ชัดเจน จึงได้ร่วมกันศึกษารูปแบบและเกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียน และปฏิบัติอย่างจริงจัง

จากการที่ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการตามโครงการพัฒนาโครงสร้างห้องสมุด ด้วยการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ วางแผนงานโครงการ กำหนดรูปแบบการประเมิน รูปแบบการเขียนรายงานการดำเนินการ ทำให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้มองเห็นความจำเป็นอย่างยี่งที่จะต้องมีการดำเนินการในเรื่องการบริหารจัดการ เพราะจะเป็นส่วนสำคัญที่จำทำให้การดำเนินการห้องสมุดดำเนินไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องและมีคุณภาพ ซึ่งมีองค์ประกอบและส่วนสำคัญหลายประการที่จำเป็นในการจัดการบริหารห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันใจ สายแหว (2546, บทคัดย่อ) ที่ได้กล่าวถึงการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดว่า สภาพปัจจุบันนักเรียนไม่นิยมใช้บริการห้องสมุด ครูบรรณารักษ์ไม่สามารถอยู่บริการอำนวยความสะดวก แนะนำวิธีการใช้ห้องสมุด ขาดความรู้ในด้านการบริหารจัดการ สภาพไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมการใช้ห้องสมุดยังไม่หลากหลาย สรุปผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาส่งเสริมงานห้องสมุดให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผู้รับบริการบริการพอใจ สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และงานวิจัยของคณะ บุตระคง (2546, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินการห้องสมุดด้านบริการ พบว่าผลการดำเนินการห้องสมุดด้านการให้บริการ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการดำเนินการ และเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำของการจัดการห้องสมุด ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

ด้านการจัดทรัพยากรสารสนเทศ สภาพก่อนการศึกษาค้นคว้า พบว่า ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียน ได้รับการพิจารณาตามแนวทางที่ถูกต้อง เป็นการจัดตามงบประมาณ ขาดการจัดให้ตรงตามหลักสูตร และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน มีผลทำให้การดำเนินงานห้องสมุดไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดห้องสมุด

หลังจากการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้ร่วมกัน ดำเนินโครงการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด ทำให้การจัดทรัพยากรสารสนเทศ เป็นตาม รูปแบบและเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด ซึ่งลักษณะการจัดกิจกรรมพัฒนาดังกล่าว ก็เป็นการจัด เพื่อให้การบริการห้องสมุดที่สมบูรณ์นั่นเอง การจัดและการให้บริการที่ดีก็เป็นความสำเร็จของ การดำเนินการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบล โคตา (2545, บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การดำเนินงานห้องสมุดประชาชน ได้สรุปเกี่ยวกับการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศว่า การให้ การบริการในเชิงรุก สามารถจัดได้หลายรูปแบบ เช่น การบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ บริการภายใน ห้องสมุด บริการสื่ออื่นๆ ที่นอกเหนือจากสิ่งพิมพ์ให้บริการในลักษณะเครือข่าย นำเทคโนโลยีมา ใช้ในการบริการ ด้านอาคารสถานที่ ต้องมีครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ ด้านงาน เทคนิคมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ที่เหมาะสม มีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมา แทนระบบเดิม เช่น พัฒนาทรัพยากร ระบบจัดเก็บ การทำรายการค้น และควรมีการประเมินผลเชิง คุณภาพให้มากขึ้น มีการประเมินผลเชิงระบบ และควรมีบุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลการดำเนินงานด้วย

จะเห็นได้ว่า การดำเนินการด้านทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดนั้น ต้องมีการสัมพันธ์ เชื่อมโยงกันหลายด้าน แต่จุดประสงค์ต้องอยู่ ณ ที่จุดเดียวกันคือ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนที่สมบูรณ์แบบ ให้การบริการแก่คณะครู นักเรียน และชุมชนได้ ต้องมีความพร้อมทั้งด้าน บุคลากร ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ การจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงจะถือได้ว่าโรงเรียน ได้มีการพัฒนาห้องสมุดที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม

การศึกษาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม ก่อนการศึกษาค้นคว้า พบว่า ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และไม่ส่งเสริมการเรียนการสอนเท่าที่ควร อาจ เป็นเพราะไม่เริ่มต้นจัดการ หรือไม่มีความพร้อมในการจัดการ จึงอยู่ในสภาพที่ไม่มีความคล่องตัว ทั้งด้านเนื้อหาและการให้บริการ

หลังจากที่มีการศึกษาค้นคว้า โดยดำเนินโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และ กิจกรรม โดยการจัดกิจกรรมการให้บริการอย่างมีระบบ การจัดห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้และการ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ทำให้เห็นถึงความจำเป็นของการให้บริการใน ห้องสมุด การจัดทรัพยากรสารสนเทศที่เหมาะสม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และ กิจกรรมการอ่านอย่างหลากหลาย ถือว่าเป็นการเสริมความสมบูรณ์ของห้องสมุด การดำเนินการ ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา เต่านารี (2546) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริการและ กิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนต้นแบบ พบว่า รูปแบบ วิธีการ การจัดบริการที่เหมือนกันทุกแห่งมี

2 ประเภท คือบริการให้อ่านเสริมในห้องสมุด บริการยืม – คืน วัสดุสารนิเทศจัดให้ยืมหนังสือทั่วไป ส่วนรูปแบบวิธีการจัดการบริการที่ต่างกัน มีการบริการจอง และยืมพิเศษชั่วคราว ส่วนใหญ่จัดให้บริการยืมพิเศษชั่วคราว บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด ประเภทกิจกรรม พบว่าห้องสมุดโรงเรียน หลายแห่งจัดกิจกรรมเหมือนกันประเภทเดียวคือ กิจกรรมการอ่านหนังสือให้ฟัง กิจกรรมอื่นจัดแตกต่างกัน เช่น กิจกรรมเล่านิทาน จัดนิทรรศการ นอกจากนี้ยังได้พบว่าลักษณะการจัดกิจกรรม ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ได้แก่ กิจกรรมการเล่านิทาน กิจกรรมการแสดงหุ่น กิจกรรมเล่าเรื่องจากหนังสือ กิจกรรมการจัดนิทรรศการ และกิจกรรมประกอบการอ่าน และงานวิจัยของภูธร คีมาภ (2544) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุดโดยสรุปกิจกรรมใน 5 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ ด้านการจัดกิจกรรมโดยการพูด ด้านการจัดกิจกรรมโดยการเขียน ด้านการจัดกิจกรรมโดยการประกวดหรือแข่งขันและด้านการจัดกิจกรรมโดยการอ่าน

จากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้สรุปได้ว่า การดำเนินการพัฒนาห้องสมุด ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีการจัดเตรียมความพร้อมในเรื่องของทรัพยากรสารนิเทศ มีการจัดกิจกรรมการบริการ การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน และรู้จักใช้ให้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตการเป็นนักเรียน นักศึกษา สามารถใช้บริการห้องสมุดได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารผลจากการศึกษาค้นคว้า ขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาติดตามการทำงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ จะทำให้การวิจัยปฏิบัติการบรรลุความสำเร็จ ถ้าผู้บริหารปล่อยให้ฝ่ายปฏิบัติการดำเนินการตามลำพัง คงยากที่ประสบความสำเร็จเพราะอย่างน้อยผู้บริหาร สามารถแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงาน และได้รับการแก้ไขอย่างทันทีทันใด ขวัญและกำลังใจก็จะเกิดกับฝ่ายปฏิบัติการ

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า (เจ้าหน้าที่ห้องสมุด) ต้องเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยุคปฏิรูปการศึกษา ต้องเห็นความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน ที่จะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายได้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน สร้างนิสัยรักการอ่าน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และต้องร่วมคิดร่วมทำ ร่วมนำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมพัฒนา โดยยึดหลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (Participation) การทำงานต้องเป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ จากสรุปผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นมีจุดเด่นจุดด้อย จุดแข็ง จุดอ่อน และจุดที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา จึงจำเป็นที่นำผลดังกล่าวไปวิเคราะห์อีกครั้ง เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดอีก โดยคำนึงถึงบริบทของห้องสมุดที่ไม่เหมือนกันด้วย ผลสำเร็จของห้องสมุดแห่งหนึ่งอาจจะไม่ดีสำหรับห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งก็ได้ แต่เชื่อได้ว่า ถ้ามีการวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบลึกซึ้ง ข้อผิดพลาดไม่น่าจะเกิดขึ้น หรือถ้าเกิดก็น่าจะน้อยที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยในเรื่องการพัฒนาห้องสมุดด้านการดำเนินงานห้องสมุดที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในระดับโรงเรียน ของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเจาะลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การบริหารจัดการ การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม